

“Αν τὸ σῶμα δὲν ἔπερτε, θάτιαν θαύμα ἢ τὸ πολὺ ἀνθρώπινη ἐφεύρεση, μέσα σ’ ἄλλους νόμους ὑπάρχουσα” τὸ ἴδιο δηλαδή, κάθε τι τὸ σκεπτόμαστε σύμφωνα μὲ κάποιο νόμο, πὸ ἀπλά, μὲ τὸ νόμο. Νόμος εἶναι κάτι ἀναγκαστικό, κάτι πὸ δὲ μπορεῖ νάνα ἀλλιῶς, γ’ ἀλλάξει. “Ὅλ’ αὐτὰ ὅμως ἐπιστρέφουν στὸν ἑαυτὸ τους καὶ ἡ σκέψη μας κλείνεται μέσα τους. Γύρω της μένει τὸ ἀνώγειμο κενὸ τῆς ψυχῆς πὸ μᾶς δίνει τὴ συνείδηση τῆς ἐπιτυχίας, τῆς λύσης, γιατί εἶναι ὀλόγυνη. Ἐξασφαλίζουμε λοιπὸν τὴ γυμνότητα μὲ τῆς κατασκευεῖς μας

Τί εἶναι γιατί; Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἐρώτηση. Μποροῦμε νὰ παιδέψουμε τὸ μυαλὸ μας γιὰ ν’ ἀπαντήσουμε, ἐνῶ χτυπιεῖ σα νὰ τὸχοιμε βάλει μπροστά μας καὶ εἶναι σὰ νὰ λέμε: ὕπαρχει λόγος νὰ ρωτᾶμε; Τὸ ἀπομονώνουμε καὶ τὸ πετᾶμε ἀπὸ πάνω μας, ἀγανακτισμένοι.

“Ὅμως, καθὼς βλέπουμε, ἀκοῦμε (καθορισμένα: ἀκοῦμε, βλέπουμε) κάτι ὅμοιο ἐνῶναι αὐτὰ πὸ λέμε «πράγματα» πὸν τὰ ὀρίζουμε, «δυνά», ὑπάρχει μιὰ ὄραία ἱστορία πὸν ἀρχίζει ἀπ’ τὸ «βλέπουμε», πάει στὸ «πράγματα» καὶ ἀναπαύεται ἀνάμεσα στὸ «δυνά». Τὸ πολὺ μποροῦμε νὰ τὴν ἀρνηθοῦμε καὶ νὰ ποῦμε πὸς εἶναι ἀλλιῶς. Ὑπάρχει ὅμως ἡ ἱστορία ὁμορφῆ καὶ σβήνουμε μέσα της. Κι ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη, τὸ «δὲν ξαίρω», τὸ τέλειο «δὲν ξαίρω».

Ἱστορίες καὶ οἱ δυνὸ μὲ πηγὴ ἑμάς, δυνὸ ἱστορίες πὸν ἡ ἀρχὴ τους σβήνεται στήν ἀνεξήγησθη ψυχῇ. Ὑπάρχει ἀκόμη τὸ ὑπερόνθρωπο, τὸ ἀκατανόητο. Ἐνα νόμισμα πὸν γυρίζει στὸν ἀέρα καὶ δεῖχναι ἔνα σωρὸ φάτσες καὶ πὸν δὲν ὑπάρχει σταθερὸ.

Ἐνα νόμισμα πὸν τᾶχει ὅλα μας.

6.(...) Καὶ εἴμαστε ἡμεῖς ἀφοῦ εἶναι κάτι καὶ εἶναι κάτι, ἀφοῦ εἶναι καὶ εἶναι, ἀφοῦ δὲν εἶναι καὶ δὲν εἶναι, ἀφοῦ εἶναι καὶ αὐτὰ, ἀφοῦ ἔχει καὶ πέρα ἀπὸ μᾶς. Κι ὅμως παντοῦ βλέπουμε κάτι κοινὸ. Πού τὸ λέμε ψυχῇ γιατί τᾶχει ὅλ’ αὐτὰ καὶ σβήνεται γύρω τους. Κάτι πὸν δὲν τὸ μποροῦμε νὰ τὸ ποῦμε, εἶναι ἄρρητο (...).

7.(...) Τὸ δέντρο εἶναι δέντρο, τὸ διάτροφο ὀτιδήποτε ἄλλο, τὸ δν εἶναι δν καὶ διάφορο ὀποσδήποτε μὴ δν, μᾶς ἐνδιαφέρει δηλαδή τὸ δν καὶ τὸ μὴ δν εἶναι θετικὰ καὶ σίγουρα μὴ δν, ἀπλούστατα ὄχι δν. Σπινδαῖο λοιπὸν τὸ δν.

Καὶ λέω ἐγὼ: ἡ πέτρα δὲν εἶναι ὅμοια μὲ τὸν ἑαυτὸ της’ τίποτα δὲν μὸ ἀπαγορεῖ τὴν ἄρνηση, ἐκτός τῆς λογικῆς’ τὸ ἐξωλογικό ὅμως ἄς μὴν τὸ σκεπτοῦμε σὰν δὲ λογικό καὶ ὄχι σὰν τὸ ἀντίθετο τοῦ λογικού. Ἴρα ἀνύπαρξο στὸ σύστημα. Μὲ δυνὸ λόγια ἄς δῶμε τὸ σύστημα στήν τάση μας καὶ ἄς κάνουμε τὴ δουλιὰ μας.

Ἡ πέτρα δὲν εἶναι ὅμοια μὲ τὸν ἑαυτὸ της (...).

8. Δὲ ρωτᾶμε λοιπὸν «τί εἶναι γιατί». Λέμε σκέτα «γιατί».

Ἐνα μοναχὸ «γιατί» πὸν μιλάει γιὰ ὅλα. «Γιατί» λοιπὸν. Ἄν ρωτήσουμε τί εἶναι γιατί, δὲν λέμε τίποτα πάρα πάνω. Ἄν ποῦμε ὅτι γιατί εἶναι τὸ τάδε, δὲ λέμε βέβαια τίποτα

«Γιατί». Ἐ λοιπὸν, τί. Δὲν εἴμαστε ἐντάξει καὶ μ’ αὐτό; Ἐχοῦμε μιὰ ἡσυχὴ καὶ ἀξέπεραστη γαλήνη, οὐδέτερη ψυχῇ ἀφομοιούμενη, μένουσα ὅμως, αὐτὸ πὸν λέμε ψυχῇ, γιατί ἀφομοιώνεται, φτάνει ἢ φτιάχνεται, κατὰ τὴν ἄποψη τῆς θέσης, ἀρνητικῆς ἢ θετικῆς.

Ἄρα μιὰ θέση.

9. Βγάλαμε λοιπὸν κάτι πὸν «δίνει τὴ λύση». Ἄς νιώσουμε τὴν εὐχαρίστηση πὸς κάθε τι ἐρμηγέεται. Κι αὐτὸ ἀκριβῶς μᾶς ἐνδιαφέρει. Τὸ ὅτι δίνεται ἡ λύση σὲ κάθε τι, σ’ αὐτὸ τὸν οὐδέτερο χῶρο. Μᾶς κάνει νὰ χαμογελάσουμε, νὰ σκεπτοῦμε πὸς γλυτώνουμε ἀπ’ τὸ ἄγχος, τὴν ἀπρόσωπη ἀγωνία, ἐκεῖνο πὸν λέμε ἄρρητο στὴ γλώσσα καὶ πὸν μέσα του ἡ θέση εἶναι μὲ ἀδιάφορη κατασκευή(...).

1957

☆

Ἄς ποῦμε

(...) Ἐχοῦμε ἔνα κομμάτι οὐρανὸ. Ἄρνηση εἶναι νὰ διώξουμε τὸ χρώμα’ τί θὰ μείνει; Τὸ κομμάτι ὁ οὐρανὸς καὶ τὸ ἄπαντο... Ἐγὼ ἔχω αὐτὴ τὴν πέτρα στὸ χέρι μου.

Ἐκεῖ εἶναι ἡ ἄρνηση πὸν συγκεντρώνεται στὴ μορφῇ, ἄς ποῦμε. Ἐχοῦμε τὸ χαλκὶ πὸν εἶναι ἡ ἄρνηση καὶ τὸ ἄπαντο. Εἶναι ἡ ὑπαρξη: κόσμος, χαλκία.

(...) Σκέφτομαι αὐτὸ: ὁ καλύτερος τρόπος γι’ αὐτὰ πὸν γράφω εἶναι νὰ μὴ διαβαστοῦν αὐτὸ ἄς τὸ ποῦμε ἀνόητο «ἡ ἔξυπνο» καὶ αὐτὸ πὸν θὰ πείξ ἐσὺ, ὅπως θέλεις. Ἄν ἔχω τόπο καὶ χρόνο νὰ κουνηθῶ.

(...) Θὰ μὲ γυρίζει ὁ ἀέρας καὶ θὰ σκέφτομαι πὸς δὲ θέλω λέξεις γιὰ νὰν τὸ πῶ αὐτὸ ἀκριβῶς. Καί, ἄς ποῦμε, θὰ σταματήσω στὸ ἀκριβῶς.

Νιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ πάφω τὸ γράψιμο’ θάκανα κάτι ἄλλο καὶ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα θὰ συγκεντρώνονταν σ’ αὐτὸ(...)

Ἑπάρχει ἔνας πλάγιος τρόπος στὸ γράψιμο, σὰ νὰ θέλει νὰ ὀδηγήσει κάποιου(...).

Ἐσὺ στέκεσαι σ’ αὐτὸ τὸν τόπο πὸν βρισκῆσαι καὶ δὲ σὲ νιάζει, ἂν ἐγὼ λέω ἢ ὄχι ἀνοησίες. Γιατί τί θὰ πείξ ἂν ἐγὼ, ἄς ποῦμε, πᾶ: ἔνα πράγμα εἶναι πὸν πολὺ ὅμοιο μ’ ἔνα ἄλλο, παρὰ μὲ τὸν ἑαυτὸ του’ μπορεῖ νὰ μὴν τ’ ἀκούσεις ἢ νὰ μὴν ἀπαντήσεις ἢ νὰ πείξ ὅ,τι θέλεις.

Μπορεῖ νὰ μὸ πείξ: ἀπόδειξὲ το.

Ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ, σὰν ποιητῆς: αὐτὰ τὰ δυὸ χαλκία εἶν’ ἐδῶ, κοντὰ στὸ κύμα, καὶ ὅπως τὰ βλέπω μὸ εἶναι τὸ ἴδιο ὅ,τι νὰ σκεπτῶ,

ἐσὶ θά πεις ὅτι θέλεις, ὅπως θά μπορούσῃς
 νά πῆς κι ἕνας πού δὲν ἀκούει (...)
 Γυρίζω γεννάω τὰ πάντα (...)
 Κάθουμαι ἐδῶ στό κύμα δὲν ὑπάρχει λόγος,
 αἰτία, λύση. Σὲ κάθε τί πού θά βροῦμε δὲ
 μπορούμε νά σταματήσουμε. Τώρα ἐγώ, ἄς
 ποῦμε, δὲν κάνω τίποτα. Μετά θά κάτσω
 στό κύμα νά μὲ βρέχει καὶ θά σκεφτώ πῶς
 ἡ ἀγάπη μου καὶ τὰ χαλίκια εἶναι τὸ ἴδιο
 πράγμα (...).
 Φτιάνω ζωὴ καὶ σωμαίνοι, μετὰ φεύγω ἀπ'
 τὸν κόσμο (...)
 Εἶπα ὅτι μούρθε, ἔχω καὶ τὴ θάλασσα κοντά·
 τί θά γίνεις τὸ βιβλίο.

1957

☆

Γραμμές

1. Γραμμὴ τὸ πού μπορεῖ νά μὴ σταθεῖ
 κι ἡ στάση του μού τὸ 'δοξε τομῆ'
 τ' ἀχνὸ πού μέσα μου βρεθεῖ ἢ χαθεῖ
 καὶ τὸ πού ζεῖ κι εἶναι κρυφὸ γραμμὴ
3. Πῶς θά τὸ πῶ/ νά πῶ/ πῶς ὅλα εἶναι τού-
 τερες οἱ γραμμές/ πού θά σθηστούν.
5. Τὴν κίνησή μου τούτη/ πού σ' ἔλα πάει καὶ
 τὰ περνάει/ πῶς θά τὴν πῶ γραμμὴ.
6. Τὸ παλιμὸ σας/ φερῆματα, κορμὶ, ἀκρο-
 γιάλι,/ μὲ τὴ ματιὰ μου ἀτέλειωτες κινήσεις
 κι ἐσεῖς, δικό μου μέσα τους/ νάρθῃ καὶ νά
 περάσω,/ μὲ τὴ σιωπὴ σας/ σ' αὐτὸ τὸν τόπο,
 νά σβῆνει τίς γραμμές,/ πού σὰς περνᾶν καὶ
 πάνε.
7. Πᾶμε νά δεῖς τὰ πρόβατα/ ποῦναι γνωστὰ
 καὶ σβιοῦν τὸ νοῦ σου μὲ τὴν κίνησή τους,
 πᾶμε νά δεῖς/ πού χάνονται ὅσα βλέπεις.
 Ἔλα νά δεῖς γραμμές/ καὶ νά μού πεις.
8. Καθὼς τοῦ μάραρον τὸ κόρημο θά κόψω
 κι ἀλλοῶς θά γίνει/ θά ποῦμε πῶς μᾶς εἶν' ὅ-
 λα δικιά/ τίς ἄκρες μας θά δοῦμε.
9. Ὡς πού ἐρχόσαστε/ στό κύμα μπρῶς στὸν
 ὄχτω/ εἰσάστε τρεῖς γραμμές/ στὴν κίνηση
 τῶν γύρο.
10. Ἡ κίνησή του,/ ὡς πάει στοῦ ποταμοῦ
 τὸ κύμα, νά μὴν πέσει,—εἶναι μικρὸ κι εἶναι
 ματιὰ βρεγμένη—/ μὲ τὴ ζωὴ του μὲς στὰ
 γύρο/ κοντὰ μας,/ νά ποῦμε πῶς τὰ εἶδαμε
 ὅλα,/ νά μὴ μιλάμε γιὰ τὸ ψέμμα τῆς σιωπῆς
 μας.
11. Δὲ θά σὲ πῶ/σάν τὴ γραμμὴ τοῦ ὀρίζον-
 τα,/ ὡς τὰ καινούργια πού μὲ βρίσκουν σὰ
 δικιά/ πού τίπαυ μαζεμένα/ ἔν' ἀπὸ τούτα θά
 σὲ πῶ.
12. Μόνο γιὰ μιὰ γραμμὴ/ πού θά τὴ φτιάσω
 ἢ ὄχι/ καὶ τίποτ' ἄλλο δὲ θά πῶ,/ χωρὶς τὸ
 λόγο/ καὶ δίχως τὴ σιωπὴ.
13. Ἔλα, πεθύμα μου, νά δεῖς, στὴν ἄμμο
 μιὰ γραμμὴ πού φτιάνω/ ἂν σβῆσει/ ἢ τάχα
 ἐσὺ ὅπως γύρω φυσικά τὴν ἄμμο φτιάσεις
 καθὼς θά σοῦρθε, ἔλα νά πεις/ τοῦ πόθου
 σου ἢ γραμμὴ πῶς εἶναι,/ πὲς μου γιὰ τίς

γραμμές πού θά γυρνᾶς στὸν κόσμο,
 μικρὸ μου δάχτυλο.

14. Τ' ἀχνάρι σου στὴν ἄμμο,/ συνηθισμένο
 σάν τὸ χέρι μου κοντὰ του,/ δικό μου,/ κα-
 θὼς τὸ πρόσωπό σου.

1958

☆

Σχέδιο

1
 Γιὰ ὅ,τι θά πῶ εἶν' ἀπαραίτητη ἡ γλώσσα
 ἢ γλώσσα εἶναι ἔκφραση. Διάλεξα αὐτὸ τὸν
 τρόπο ἔκφρασης γιατί εἶναι συνήθια.
 Ἡ ἔκφραση θυμίζει κάτι, εἶναι ἐντελέχεια μ'
 τὸ τὸ περιοζόμενο. Κι αὐτὸ εἶναι ὅ,τι δίνει
 ἢ ἔκφραση. Ἐκφραση εἶναι ἀρνηση, καὶ τοῦ
 ἐναντοῦ τῆς.

2
 (...) Τὸ ὑποκείμενο περιέχεται ὀλόκληρο στὴν
 ποίηση, φιλοσοφεῖ ὅμως δὲ φέρνει σὲ σχέση
 τὴν ποίηση μὲ τὴ φιλοσοφία.
 Τὸ ὑποκείμενο εἶναι ἐνεργὸ καὶ ὑπόκειται' οἱ
 ἀλεγριφὲς του ἀντὲς βρίσκονται στὴν ποίηση
 δὲν εἶναι δ' ὅ οὐ δὲν ἔχουν ἀριθμὸ.

3
 Ἀριθμὸς εἶναι τὸ ἔνα' ἔνα εἶναι ὑποκείμε-
 νο (...)

4
 (...) Ὅλα μαζεμένα εἶναι φιλοσοφία' ὅμως ἢ
 ἔννοια τοῦ ὅλα δίνεται ἀπ' τὴν ποίηση.

5
 Ὅλα εἶναι ποίηση' ἢ ποίηση ὅμως δὲν ἔχει
 σχέση μὲ τὰ ὅλα' μόνο ὅλα ὑπάρχουν στὴν
 ποίηση.

6
 Ἀρχὴ εἶναι ἔνα σχῆμα, παραλληλόγραμμο.
 Αὐτὸ τὸ παραλληλόγραμμο βρίσκεται ἔξω ἀ-
 πὸ τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴ μὴ ὑπαρξὴ.
 Αὐτὸ εἶναι ὅλα τὰ σχήματα. Καὶ δὲν εἶναι
 θέβαια παραλληλόγραμμο. Ἡ ζωὴ βρίσκεται
 μέσα κοντὰ ἔξω ἀπ' αὐτό, δὲν ὑπάρχει τόπος,
 χρόνος, ἀριθμὸς.

7
 Ἀλλὰ ὅλα εἶναι αὐτὸ πνεῦμα καὶ ὅλη εἶναι
 αὐτὸ τὸ πράγμα
 Αὐτὸ εἶναι πού λέμε πῶς ἀναλύεται σ' ὅσα
 ξέρονμε, ὅσα δὲν ξέρονμε, σ' ὅσα δὲν ὑπάρ-
 χουν, καὶ πού δὲν εἶναι ὑπαρξὴ.
 Εἶναι καὶ μὴ εἶναι, αὐτό. Αὐτὸ πού τὸ λέμε
 ὅπως θέλουμε κι εἶναι ζωὴ.
 Ἡ ἠθικὴ, ἡ λογικὴ, ἡ πράξη, ἡ πίστη, αὐτό.
 Ὅμως εἶπα πῶς δὲν ὑπάρχουν ἀριθμοί. Ὅ-
 λα εἶναι τὸ ἔνα ὅπως τὸ εἶπαμε.
 Αὐτό.

8
 Εἶμαι ἀνθρωπος.
 Αὐτὸ εἶναι ἡ σχέση μου
 ἢ ἀπορία μου
 ἢ πίστη μου
 τὸ ἄλλο δίπλα μου
 αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο πῶς μου